

VRANSKO JEZERO Park prirode Nature Park

**Gospodarsko korištenje prostora
Parka prirode Vransko jezero i njegovog okruženja**

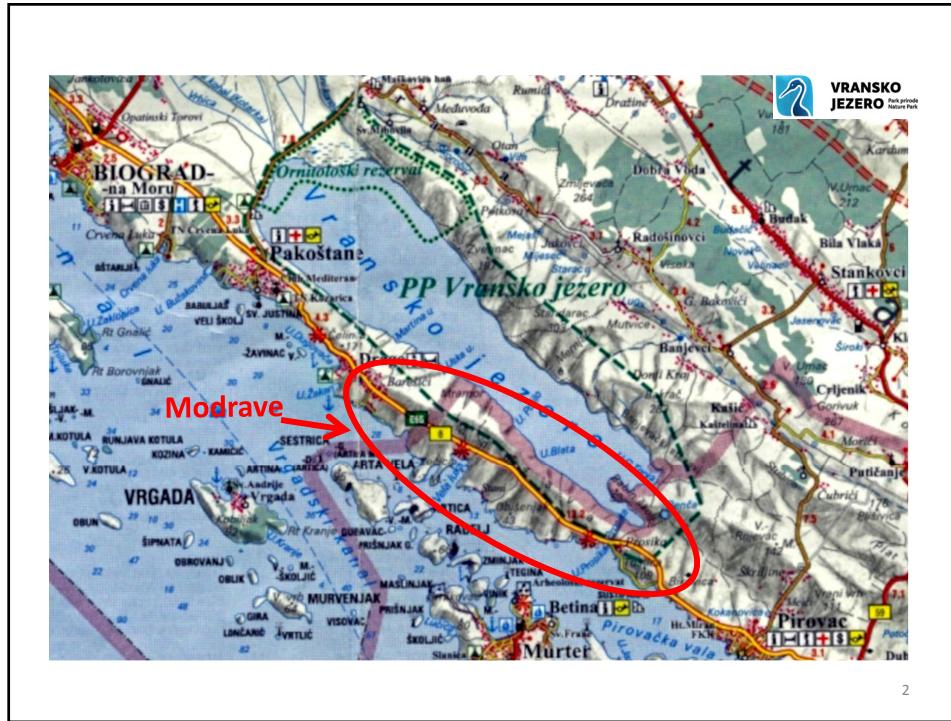
Revitalizacija maslinarskog područja Modrave

4. Festival mašlina u Zagrebu, veljača 2019.

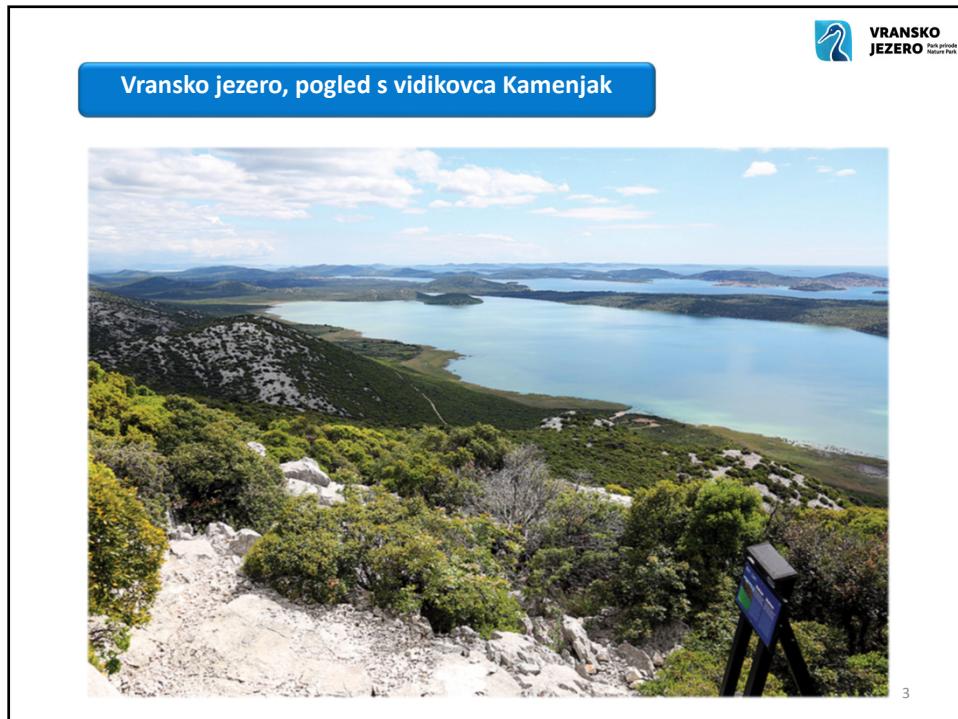
Danijel Katičin*, Iva Rogić*, Norma Fressel*, Marijan Andrašec**
 *Javna ustanova Park prirode Vransko jezero,
 **Udruga „Zagrebački maslinarski institut“ i Udruga „Modrave Murter-Betina“

1

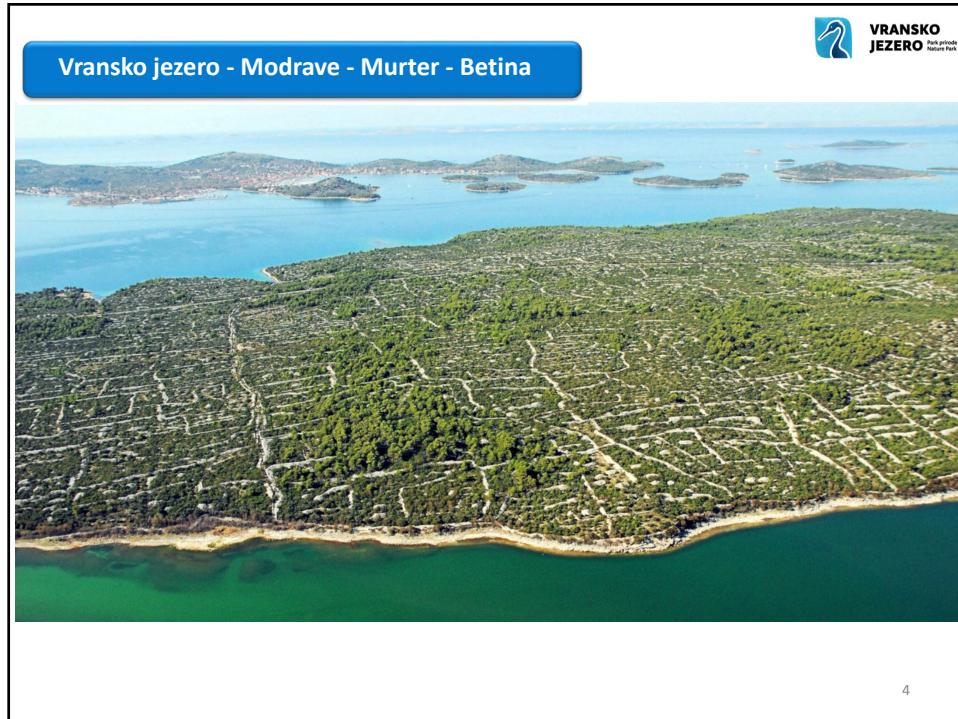
1

2

3

4

Modrave – Vela Luka – Arta Vela

VRANSKO
JEZERO Park prirode Nature Park

5

5

O Parku prirode Vransko jezero

✓ Najveće prirodno jezero u Hrvatskoj, površine 30 km², bočato zbog ulaska slane vode kroz vapnenački greben i kanal Prosika

✓ Park prirode obuhvaća cijelo Vransko jezero i uski kopneni pojas, ukupne površine 57 km²

✓ Jedna od posljednjih mediteranskih močvara u Hrvatskoj; močvara i stanište ptica od međunarodne važnosti (RAMSAR, IBA)

✓ U SZ dijelu Parka nalazi se poseban ornitološki rezervat s najvećom gnijezdećom populacijom malog vranca u Hrvatskoj

✓ Zimovalište za preko 100 000 jedinki ptica vodarica

✓ Omiljena destinacija športskih ribolovaca

✓ Brojne pješačke, poučne i biciklističke staze omogućuju neposredan doživljaj kombinacije močvare i krša

VRANSKO
JEZERO Park prirode Nature Park

6

Vransko jezero kroz povijest

- ✓ Sredinom 18. st. Vranska močvara je pokrivala područje SZ od Vranskog jezera, do izvora Kakma i Kutijin stan, koje je po površini otprilike jednako površini jezera
- ✓ Zimi je polje bilo potopljeno, ljeti bi presušivalo, a močvare su smatrane izvorom zaraze i neiskorištenim potencijalom
- ✓ Francesco Borelli dobiva u posjed Vranski feud i započinje projekt isušivanja Vranske močvare
- ✓ 1770. prokopan je kanal Prosika; jednokratno spuštanje razine jezera za 3 m, uslijed čega isušuje veliko poplavno područje Vranskog polja te započinje razvoj poljoprivredne proizvodnje, što je omogućilo procvat cijelog područja

7

7

Gospodarenje u Parku prirode Vransko jezero

- ✓ Gospodarenje u Parku prirode složen je zadatak usklađenog djelovanja u zakonom zaštićenom prostoru.
- ✓ Zakonodavni okvir: Zakon o zaštiti prirode, Prostorni plan PP Vransko jezero, Plan upravljanja PP Vransko jezero, Uredba o ekološkoj mreži NATURA 2000, smjernice Ramsarske konvencije, smjernice IUCN-a, ...
- ✓ Park prirode je zaštićeno područje od državnog značaja u kojemu su dopuštene gospodarske i druge djelatnosti i zahvati kojima se ne ugrožavaju njegova bitna obilježja i uloga.
- ✓ Svaki oblik gospodarenja i druge djelatnosti podređen je stoga šticiju i očuvanju prirodnih vrijednosti odnosno ukupne biološke i krajobrazne raznolikosti, te mora biti usklađen sa zahtjevima zaštite prirode.

8

8

Gospodarenje u Parku prirode Vransko jezero

- ✓ Zaštićeni prostor Park prirode nalazi se pod pritiskom urbanizacije, ilegalne gradnje, turističkih djelatnosti, zagađenja iz poljoprivrede i prometa, uz prisutne suprotnosti i suprotstavljene interese unutar zaštićenog prostora, te u bližem i daljem okružju.
- ✓ Zavisno od specifičnih okolnosti, uspostavlja se ravnoteža između ciljeva zaštite prirode, gospodarskih (ekonomskih) ciljeva i socijalnih ciljeva te postavljaju pravila za gospodarenje i svako drugo djelovanje, poštujući važeće zakonske propise.
- ✓ U gospodarski slabije razvijenim regijama zaštićeni prostori prirode ponekad sadrže većinu prirodnih resursa kojima takva regija raspolaže, a na kojima bi mogla graditi svoj gospodarski razvoj.
- ✓ Institucija koja upravlja zaštićenim prostorom, u tim okolnostima gospodarski je važna za razvoj regije u kojoj se nalazi, što je slučaj i s Parkom prirode Vransko jezero.

9

Gospodarenje u Parku prirode Vransko jezero

- ✓ Načelo održivosti: Održivo korištenje prirodnih dobara na način i u obujmu koji ne dovodi do njihova propadanja, nego se održava njihov potencijal kako bi se udovoljilo potrebama i težnjama sadašnjih i budućih generacija.
- ✓ Održivo korištenje dugoročno osigurava gospodarski razvoj zajednice
- ✓ Poljoprivreda je, uz turizam, jedna od glavnih gospodarskih djelatnosti stanovništva unutar Parka i u okruženju Parka
- ✓ Intenzivni maslinici su u sklopu oko 300 ha mješovite poljoprivredne proizvodnje (mozaici maslinika, vinograda i povrtlarskih kultura)
- ✓ Trend podizanja novih maslinika
- ✓ Tradicionalni maslinici u Modravama - oko 630 ha, uglavnom su zapušteni, obrađuje se svega 10-ak %.

10

10

Tradicionalni maslinici Modrava

- Modrave su područje koje se nalazi na uskoj krškoj prevlaci između Vranskog jezera i mora, na potezu od Draga do Pirovca, dijelom unutar granica Parka prirode Vransko jezero.
- Fotografije iz zraka ocrtavaju krajolik isprepleten suhozidima, bunjama i gomilama, nastalima krčenjem zemlje od kamena. Suhozidi široki i do dva metra korišteni su kao putovi kojima se dolazilo do maslinika. Murterski i betinski težaci svakodnevno su u svoje posjede dolazili gajetama prevozeći ljude, opremu i stoku.
- Modrave su prvotno krčene radi sadnje vinove loze. Krajem 19. st. vinograde je uništio štetnik filoksera te su murterski i betinski težaci u manje od 50 godina do kraja iskrčili krš i posadili oko 180.000-200.000 stabala maslina, formirajući ovaj raskošan maslinik površine oko 12 km^2 .
- Proizvodilo se 60 tona maslinovog ulja godišnje; na Murteru je 1910. osnovana Uljarske zadruge i izgrađena moderna uljara.

11

11

Tradicionalni maslinici Modrava

- ✓ Jaka zima 1956. uzrokovala je smrzavanje preko 90% maslina, čime počinje postepeno zapuštanje cijelih Modrava; procjenjuje se da se danas obrađuje svega 10% maslinika Modrava, ostali su napušteni, zarasli u bor i šmriku.

12

12

Maslinarstvo u Parku prirode Vransko jezero

Park prirode Vransko jezero godinama provodi Planom upravljanja predviđene aktivnosti, vezane uz poticanje razvoja maslinarstva, kao:

- ✓ krčenje i uređivanje što više pristupnih putova u Modravama s ciljem poticanja obnove maslinika; na pr. pristupni put Tuštica
- ✓ poticanje obnove i održavanja maslinika i suhozida u području Modrava kroz organizaciju radionica obnove maslinika i suhozida,
- ✓ u suradnji s Hrvatskom poljoprivredno - šumarskom savjetodavnom službom osmisliti i provoditi program edukacije poljoprivrednika s ciljem poticanja ekološki prihvatljive poljoprivrede i uzgoja tradicijskih sorti,
- ✓ uređivanje pješačke staze Modravice.

13

Maslinarstvo u Parku prirode Vransko jezero

- ✓ Maslinici Modrava, nakon obnove, imali bi sve preduvjete za razvoj ekološkog maslinarstva

14

14

Dosadašnje aktivnosti na revitalizaciji Modrava

- ✓ Inicijativa "Povratak u Modrave" - pokrenuta je 2008. u suradnji sa stanovnicima otoka Murtera s idejom revitalizacije zarašlih maslinika Modrava krčenjem starih putova i omogućavanjem prilaza maslinicima,
- ✓ uređeni su putovi duljine 3 km uz kanal Prosika, vrh Plana te Šenična cesta; prokrčen put prema lokvi Benči duljine 650 m.
- ✓ od 2011. Park prirode u suradnji s udruženjem „4 Grada Dragodid“, „Modrave Murter-Betina“, „Argonauta“ i prof. Jadranom Kaleom organizira redovne godišnje radionice obnove suhozida i bunja na području Modrava.
- ✓ Od 2016. višednevni volonterski program "Suhozidar/ka".
- ✓ 2016. - 2018. sudjelovanje na projektima udruge vlasnika čestica na Modravama „Modrave Murter-Betina“ ,

15

15

Dosadašnje aktivnosti na revitalizaciji Modrava

- ✓ "U masliniku maslina, a ne bor,; Proveden je edukativni program za djecu i uređen put u Modravicomama dužine 500 m kako bi se omogućio pristup automobilom, te potaknula revitalizacija ekstenzivnih maslinika.
- ✓ S ciljem poticanja razvoja ekološki prihvatljivog maslinarstva na području Parka prirode u suradnji s HPŠSS-om organizirana su predavanja i radionice rezidbe maslina, obnove maslina, cijepljenja maslina, kompostiranje i proizvodnja komposta u vlastitom masliniku.
- ✓ Sajam lokalnih poljoprivrednih proizvoda "Luka i igara"; povezivanje s lokalnim poljoprivrednim proizvođačima, promoviranje tradicijske kulturne baštine područja, te promocija i plasiranje autohtonih proizvoda.

16

Dosadašnje aktivnosti na revitalizaciji Modrava

Radionice obnove starih i zapuštenih maslinika Modrava

17

17

Dosadašnje aktivnosti na revitalizaciji Modrava

Radionice rezidbe maslina, uz savjetovanje o gnojidbi i zaštiti maslina na ekološki prihvatljiv način

18

18

Dosadašnje aktivnosti na revitalizaciji Modrava

Radionica cijepljenja maslina, s ciljem introdukcije otpornih oprašivača te osiguranja stabilnih i visokih prinosa ploda

Rezultati cijepljenja	
travanj	studen
	
	

19

19

Dosadašnje aktivnosti na revitalizaciji Modrava

Radionica "Kompostiranje u vlastitom masliniku" uz demonstraciju rada malčera i formiranja kompostne hrpe od usitnjениh ostataka lisne i drvne biomase preostale nakon rezidbe maslina

20

20

Dosadašnje aktivnosti na revitalizaciji Modrava

Predavanja za maslinare u suradnji s HPŠSS-om
-- pravovremena berba maslina, njega i čuvanje
maslinova ulja, zaštita maslina od bolesti i
štetnika s naglaskom na ekološki prihvatljive
metode i sredstva, višestruka sukladnost i ostale
aktualne teme.

21

21

Dosadašnje aktivnosti na revitalizaciji Modrava

Suhozidne radionice u Parku prirode,
višednevni volonterski program "Suhozidar/ka" - od 2016.

22

22

Dosadašnje aktivnosti na revitalizaciji Modrava

**Obnavljanje poljske staze "Modravice" i edukacija učenika
(projekt "U masliniku maslina, a ne bor")**

23

23

Dosadašnje aktivnosti na revitalizaciji Modrava

Obnavljanje puta prema lokvi Benči, 2017/2018

24

24

Dosadašnje aktivnosti na revitalizaciji Modrava

Usitnjavanje drvne mase nakon čišćenja putova i zapuštenih maslinika u Modravama.

Stroj za usitnjavanje biljnih ostataka (malčer) na raspolaaganju je bez naknade maslinarima s posjedima u Parku, kako bi se potaklo održivo korištenje lisne i drvne biomase kompostiranjem, uz vlastitu proizvodnju organskog gnojiva za masline, odnosno da se spaljivanje lisne mase i gubitak organske tvari svede na minimum.

25

25

Dosadašnje aktivnosti na revitalizaciji Modrava

**Sajam lokalnih proizvoda
Parka prirode Vransko jezero
"Luka i igara"
vidikovac Kamenjak**

26

26

Planovi dalnjeg rada i razvoja

Strateški ciljevi i zadaci

- ✓ Cjelokupni projekt revitalizacije Modrava potrebno je formirati osiguravanjem razvojno poticajnih okolnosti u Parku prirode i njegovom okruženju, kroz organizacijske forme koje pogoduju razvoju, te dugoročno postavljene, razvojno orientirane procese.
- ✓ Neophodno je njegovati ravnotežu glavnih sastavnica održivosti i poticati razvoj ekološki prihvatljivih djelatnosti (ekološka poljoprivreda i ruralni turizam, sportski i kulturni turizam i sl.).
- ✓ Park prirode kao zaštićeno područje prirode nudi predispozicije za razvoj ekološkog maslinarstva, a time i kvalitetnije uključivanje lokalnog stanovništva u turističku i gastronomsku ponudu područja - stvaranje novih radnih mesta, potpora ekonomskom rastu i socijalnoj koheziji na održiv način.

27

27

Planovi dalnjeg rada i razvoja

Strateški ciljevi i zadaci

- ✓ Nužno je poboljšati razumijevanje društveno-ekonomske uloge zaštićenih područja zbog njihove ključne važnosti za razvoj ruralne ekonomije, uz istovremeno očuvanje biološke raznolikosti
- ✓ Dobra suradnja s lokalnim zajednicama u okružju, prisutnim udrugama, te lokalnom samoupravom nužan je preduvjet za uspješnu provedbu zacrtanih aktivnosti i ostvarenje ciljeva.
- ✓ Daljnja edukacija i terenske radionice za maslinare - s ciljem poticanja razvoja ekološki prihvatljivog maslinarstva, očuvanja bioraznolikosti u masliniku i prihvaćanja smjernica struke u proizvodnji visoko kvalitetnog maslinovog ulja
- ✓ Proizvodi iz Parka prirode - stvaranje prepoznatljivog brenda, uključivanje maslinovog ulja i proizvoda na bazi maslinovog ulja u ponudu u info centrima Parka, promocija lokalnih proizvođača

28

28

Planovi dalnjeg rada i razvoja

Operativni planovi

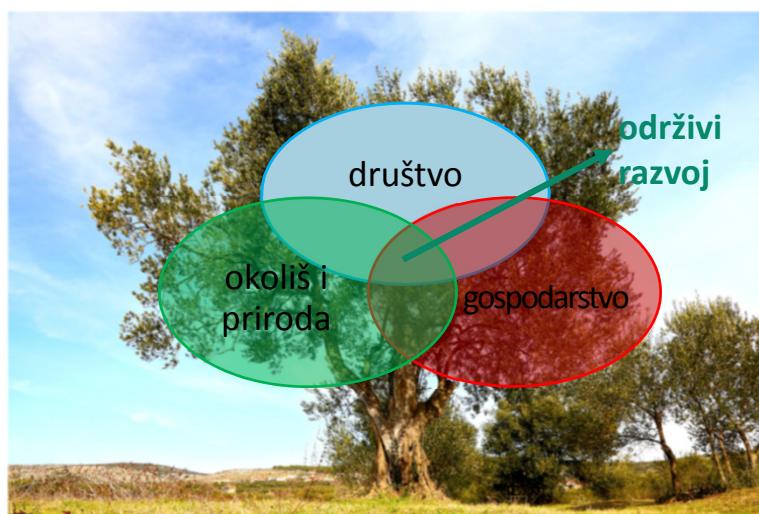
- ✓ Uređenje pješačko-biciklističke staze "Modravice" od info centra Prosika prema Dragama u dužini oko 5 km; osigurat će se prilaz maslinicima uz obalu jezera. Vrijednost investicije približno 300.000,00 kn – radi se na osiguranju sufinanciranja
- ✓ Za 2019. planira se uređenje Napoleonove ceste u duljini oko 3,5 km, kao i krčenje i uređenje pristupnog puta Tuštica u duljini od oko 400 m.
- ✓ Osmišljavanje i formulacija projekata u suradnji s Udrugom „Modrave Murter – Betina” i drugim akterima u okruženju, kako bi se udruženim djelovanjem privukla sredstva iz EU-fondova i ubrzala realizacija postavljenih ciljeva na revitalizaciji maslinarskog područja Modrave.

29

29

Hvala na pozornosti!

Za sve dodatne upite i komentare: ravnatelj@pp-vransko-jezero.hr

30

30